Torsdagen den 29 april 2021

P9_TA(2021)0156

Bolivia och gripandet av den tidigare presidenten Jeanine Añez och andra ämbetsmän

Europaparlamentets resolution av den 29 april 2021 om Bolivia och gripandet av den tidigare presidenten Jeanine Áñez och andra ämbetsmän (2021/2646(RSP))

(2021/C 506/11)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av sin resolution av den 28 november 2019 om situationen i Bolivia ([1]),

— med beaktande av uttalandet på Europeiska unionens vägnar av den 23 oktober 2020 från vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik om de allmänna valen i Bolivia samt uttalandet från hans talesperson av den 14 mars 2021 om den senaste händelseutvecklingen i Bolivia,

— med beaktande av pressmeddelandet från den interamerikanska kommissionen för de mänskliga rättigheterna (IACHR) av den 16 mars 2021 om respekt för interamerikanska normer för ett korrekt rättsförfarande och tillgång till rättslig prövning i Bolivia,

— med beaktande av uttalandet av den 13 mars 2021 från talespersonen för FN:s generalsekreterare om Bolivia,

— med beaktande av uttalandena från Amerikanska samarbetsorganisationens (OAS) generalsekretariat av den 15 och 17 mars 2021 om situationen i Bolivia,

— med beaktande av Bolivias författning,

— med beaktande av den amerikanska konventionen om de mänskliga rättigheterna från 1969 (San José-pakten),

— med beaktande av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter,

— med beaktande av artiklarna 144.5 och 132.4 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Den politiska och sociala situationen i Bolivia är alltjämt mycket allvarlig efter presidentvalet den 20 oktober 2019. Minst 35 människor har dött och 833 sårats i samband med omfattande och våldsamma protester och många andra har frihetsberövats i strid med bestämmelserna om ett korrekt rättsförfarande, samtidigt som det förekommer rapporter om utbredda människorättskränkningar och övergrepp. President Evo Morales har avgått som president och lämnat landet. Efter ett stort antal avgångar uppstod ett maktvakuum, och senatens andra vice ordförande Jeanine Áñez tog författningsenligt på sig rollen som interimspresident. Bolivias författningsdomstol godkände Jeanine Áñez som interimspresident.

B. Efter att ha fått sitt författningsenliga mandat vidtog Jeanine Áñez och interimsmyndigheterna de nödvändiga åtgärderna för att anordna ett nytt, demokratisk, inkluderande, transparent och rättvist val som ägde rum i oktober 2020, trots utmaningarna kopplade till covid-19. Luis Arce från MAS-partiet vann presidentvalet och erkändes som president av både Jeanine Áñez och världssamfundet, däribland Europeiska unionen, och ett transparent och fredligt maktöverlämnande tillförsäkrades.

C. De senaste månaderna har det bekräftats att olika rättegångar mot MAS-anhängare ställs in eller avskrivs, medan hoten om rättslig förföljelse av politiker som motsätter sig MAS-regeringen har tilltagit. Den 18 februari 2021 godkände Bolivias parlament, den mångnationella församlingen, ett vagt presidentdekret (nr 4461) som beviljade allmän amnesti och förlåtelse för anhängare av president Arces regering som åtalats under Áñez-administrationen för brott med anknytning till den ”politiska kris” som startade i oktober 2019.

([1]) Antagna texter, P9_TA(2019)0077.

D. Jeanine Áñez och två av hennes ministrar, den tidigare energiministern Rodrigo Guzmán och den tidigare justitieministern Álvaro Coimbra, liksom andra personer som ingick i interimsregeringen 2019–2020, frihetsberövades den 13 mars 2021 för ”terrorism, uppvigling och sammansvärjning” och anklagas av åklagarna för att ha deltagit i en kupp 2019. Deras häktning har förlängts till sex månader, och ex-president Áñez riskerar 24 års fängelse om hon fälls. En arresteringsorder ligger ute för tre andra tidigare ministrar. Ex-president Jeanine Áñez förvägrades inledningsvis läkarhjälp under frihetsberövandet.

E. Åklagarna väckte åtal på grundval av ett klagomål från en tidigare parlamentsledamot för MAS-partiet och hävdar att de ovannämnda personerna ”främjade, ledde, var medlemmar i och stödde” organisationer vars mål var att kullkasta Bolivias ”konstitutionella ordning”. Åklagarna åtalade Jeanine Áñez som interimspresident men inte som civilperson eller i någon annan offentlig befattning. Artiklarna 159.11, 160.6, 161.7 och 184.4 i 2009 års författning samt lagen av den 8 oktober 2010 föreskriver ett särskilt förfarande för prövning av mål mot presidenten, vice presidenten och olika domstolars höga myndigheter. Det rättsliga förfarandet mot president Áñez, följt av åtal, är inte förenligt med Bolivias författningsrätt. Bevisningen i den tillhörande dokumentationen förefaller oklar.

F. De åtalade för dessa brott hävdar att de utsätts för förföljelse. De som gripits så här långt hävdar att de inte blev vederbörligen underrättade om vad de var anklagade för, även om åklagarmyndigheten framhållit att arresteringsorderna utfärdades i enighet med lagen utan att åsidosätta de frihetsberövades rättigheter. Ombudsmannen beslutade att övervaka verksamheten inom Bolivias polis och åklagarmyndighet för att se till att ett korrekt rättsförfarande och de gripnas rätt till försvar respekterades.

G. I artikel 3 i den interamerikanska demokratistadgan fastställs maktdelning och den offentliga maktens oberoende som grundläggande beståndsdel i den representativa demokratin. I artikel 8 i San José-pakten framhålls rättsliga garantier och ett korrekt rättsförfarande. Flera internationella organisationer har uttryckt oro över missbruket av de rättsliga mekanismerna i Bolivia och över att dessa alltmer används som repressiva instrument av det styrande partiet. Den nyvalde president Arce lovade att det under hans styre inte skulle förekomma politiska påtryckningar mot åklagare och domare.

H. Det bolivianska rättsväsendets trovärdighet påverkas av återkommande rapporter om brist på oberoende, utbredd politisk inblandning och korruption.

I. Den interamerikanska kommissionen för de mänskliga rättigheterna har framhållit att vissa bolivianska lagar mot terrorism strider mot legalitetsprincipen, eftersom de bland annat innehåller en uttömmande definition av terrorism som oundvikligen är alltför vid eller vag. Stater bör respektera legalitetsprincipen när de definierar brott. Klagomålen till författningsdomstolen med krav på att strafflagens artikel 123 om uppviglingsbrott och artikel 133 om terrorism ska förklaras författningsvidriga på grund av att de strider mot den amerikanska konventionen om de mänskliga rättigheterna och Bolivias författning har ännu inte fått någon lösning av författningsdomstolen.

J. EU är sedan länge partner till Bolivia och bör fortsätta att stödja landets demokratiska institutioner, stärkandet av rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheterna och den ekonomiska och sociala utvecklingen i Bolivia. EU har spelat en viktig underlättande roll i återställandet av freden i landet 2019 och 2020 och i stödet i samband med valet.

1. Europaparlamentet fördömer och kritiserar det godtyckliga och olagliga frihetsberövandet av den tidigare interimspresidenten Áñez, två av hennes ministrar och andra politiska fångar. Parlamentet uppmanar de bolivianska myndigheterna att omedelbart frige dem och att dra tillbaka de politiskt motiverade anklagelserna mot dem. Parlamentet efterlyser en ram med ett transparent och opartiskt rättsväsen, fritt från politiska påtryckningar, och uppmanar med kraft myndigheterna att tillhandahålla allt nödvändigt medicinskt bistånd för att säkerställa deras välbefinnande.

2. Europaparlamentet understryker att ex-president Áñez helt fullgjorde sin skyldighet enligt Bolivias författning när hon som senatens andra vice ordförande fyllde det presidentvakuum som orsakats av den tidigare presidenten Evo Morales avgång efter de våldsamma upplopp som uppstod till följd av försöken till valfusk. Parlamentet framhåller att Bolivias författningsdomstol godkände maktöverlämnandet till Jeanine Áñez. Parlamentet konstaterar att valet den 18 oktober 2020 hölls utan incidenter och med fullständiga demokratiska garantier.

3. Europaparlamentet uttrycker oro över bristen på oberoende och opartiskhet och de strukturella problemen i Bolivias rättssystem. Parlamentet konstaterar att det bristande oberoendet påverkar tillgången till rättslig prövning och mer allmänt minskar medborgarnas förtroende för det nationella rättssystemet. Parlamentet är starkt kritiskt till de politiska påtryckningarna mot rättsväsendet i syfte att förfölja politiska motståndare, och framhåller vikten av att upprätta garantierna om ett korrekt rättsförfarande och att se till att rättsväsendet är fritt från politiska påtryckningar. Parlamentet betonar att offren förtjänar verklig, opartisk rättvisa och att alla ansvariga bör ställas till svars utan att amnesti eller förlåtelse beviljas på grund av deras politiska åsikter. Parlamentet efterlyser fullständig respekt för maktgrenarnas oberoende och full insyn i alla rättsliga förfaranden.

4. Europaparlamentet betonar att alla rättsliga förfaranden måste genomföras med full respekt för den i folkrätten förankrade principen om ett korrekt rättsförfarande. Parlamentet betonar att förfarandena bör tillhandahålla rättsliga garantier, rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning som en del av ett oberoende och opartiskt rättssystem som är fritt från inblandning av andra statliga institutioner.

5. Europaparlamentet uppmanar med kraft Bolivia att utan dröjsmål genomföra strukturella förändringar och reformer av rättssystemet, särskilt dess sammansättning, för att säkerställa garantier om rättvisa och trovärdiga rättegångar, opartiskhet och korrekta rättsförfaranden. Parlamentet uppmanar Bolivias regering att ta tag i frågan om den utbredda korruptionen i landet. Parlamentet uppmanar Bolivias regering att ändra strafflagens artiklar om uppviglingsbrott och terrorism, som innehåller alltför vida definitioner av terrorism och därmed möjliggör överträdelser av legalitets- och proportionalitetsprinciperna.

6. Europaparlamentet uppmanar Bolivias allmänna åklagarmyndighet att på nytt öppna utredningen gällande anklagelserna om att Moralesregeringen ska ha styrt 1,6 miljoner US-dollar i offentliga medel till konsultföretaget Neurona genom oriktiga betalningar.

7. Europaparlamentet erinrar om att förbättrade och effektiva dialogkanaler inom ramen för Bolivias institutioner är en nödvändighet för att främja demokratiska värderingar, rättsstatliga principer och respekt för de mänskliga rättigheterna. Parlamentet uppmanar de bolivianska myndigheterna att leda en försoningsprocess i syfte att minska de spänningar och fientligheter som finns under ytan i det bolivianska samhället.

8. Europaparlamentet uttrycker oro över den allvarliga sociala och politiska situationen, som har utvecklats och förvärrats i Bolivia sedan 2019, och beklagar djupt den tragedi som alla offer för oroligheterna från alla håll i Bolivia har drabbats av. Parlamentet understryker hur viktigt det är att upprätthålla statens helt lagliga, mångetniska och flerspråkiga karaktär. Parlamentet uppmanar Bolivia att genomföra strukturella förändringar och reformer, bland annat genom att utnämna en oberoende och opartisk ombudsman, för att ta tag i grundorsakerna till de kriser som blossat upp i landet.

9. Europaparlamentet anser att EU och Bolivia bör fortsätta och stärka kontakterna och dialogen inom ramen för GSP +-förhandlingarna, eftersom Bolivia är det enda landet i Andinska gemenskapen som inte har något avtal med EU. Parlamentet anser att EU fortsatt bör stå vid Bolivias sida och vara redo att engagera sig än mer, förutsatt att tydliga åtgärder vidtas för att förbättra situationen och förutsatt att demokratin, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna respekteras.

10. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, Bolivias regering, Bolivias författningsdomstol, Amerikanska samarbetsorganisationen, den interamerikanska kommissionen för de mänskliga rättigheterna, det andinska parlamentet, Parlamentariska församlingen EU–Latinamerika, FN:s generalsekreterare samt FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter.